मराठी २३ इतिहास

पेशवाईच्या उत्तर काळाची ३६ कलमी याद

बारामतीकर

काळे दफ्तर

३ मराठी

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(1)

(1)

यादि

१ दाभाडे याशि सेनापतिचि
वस्त्रे पोषशुध द्वितीया बुध
वारि दिलि हुजुर थिरपे चदि
ला याचे कारण पाटिल बा
बा यांनि [illegible] त्याचा बाईचि
लेक वित्ती विकल्या दाभाडे
याशि देणे व्याकरार केला
त्याशि असाच सेनापति
देणार आणि सरंजामप
[illegible] आहे याप्रमाणे दास
वे सिंदे या [illegible] दि [illegible] शि
सरंजाम पा [illegible] आ
(1A) हे आहे तो तुला देऊन
लग्न मा चे फाल्गुनात
होणार

१ सिंदे येथे आहेत येथन दे
[illegible] वाकरार आहे यापवा
करुन अनुकुल होआहे
इश्वर कृपा करुन घडलेस
उत्तम सर्वा मुख्य

१ तुर्त येथुन कोणि फौज
घेऊन तिकडे याव असा
नाहि बाह्या कारण
नगी फौज [illegible] करणार
(1B) बोलतात परंतु राज्या
चे समझता जाहले नि
रिक्त कोणी येत नाहि

१ [illegible] मबावा याशि
शिराळे वासनद दिला
आहे तेना फौज पा
ठवावी वाउद्या गातल्या
गोन त्यास कोठेहि सिंदे
यानि सरंजाम देतात
(1C) असे नाहि

१ पौषशुध सप्तमि व्यति
पात ते दिवशि नाना बा
गेत धनुर्मास सगळे
होते प्रहर दिवसा समा
धारे आले

१ सप्तमि सोमवारि पुर्व
दिवस मध्यान रात्रि
(1D) फिरंगि याचा देवा

१ सिंदे याचे जुने कारभारि
अपले ठिकाणे हस्त आ
हेत सध्या [illegible] कारभार
तो [illegible] त्याच बुवा
जि नामदार विठ्ठल भाऊ
र कारभार करित आहे
त मुत्सद्दी गिरिस खाराम
बाबा [illegible] माणे [illegible]
वगैरे कोणि

१ सध्या सिंदे याणि कु [illegible]
करुन जो [illegible] प्रमाणे [illegible]
ध्यकृ मुलकि [illegible]
णे करारित आणि [illegible]
हे परंतु याप्रमाणे येक
संवत्सर होत आहे [illegible]
तोल पोन रुपये [illegible]
घ्यावे ऐसे दिसते कुच
करुन जावे असा ठराव
होतो यकारणे सिंदे अ
पणास [illegible]
[illegible]
बोलिले अंतरस्थी [illegible]
नि ऐसे [illegible] नेना
हि उत्तर आले इतके
से थित नाना निवाए
जि यमुन कलया शि सध
न करुन जाणे ठरा
व केला नंतर [illegible]
लणे पडले कि [illegible]
ले नंतर [illegible]
म काय अहि येथे राह
त नाहि तुलिल [illegible]
त्यांनी [illegible] येकुन
घउतिल ऐसे त्याज क
डुन येव्हा बारा स कारजा
तोल पोन रुपया [illegible]
वा जाणे पडल नाहिसे
सहिसर

१ पुणे व रा खे तो फखा [illegible]
नवलोक मुलकि त्याचे
होते ते पि [illegible] उसे
हुन ठेवि [illegible] पेरुस फुडे
आणुन ठेविला [illegible]
वा मस पुणे [illegible] खेतो

(२) जन्मदिवसयासत्र दोन
शेहदो फाजाहल्मा
होळकरयांनिं रुपये
देणे यांजकरला राउत
लोक जाउन दंगा केला १
नारो गणेश यांचे पुत्र गणे
शनारायण दिवाण
तेथो पळोन शाहरात
त्रितीयेचे दिवशि लपो
न आहेत रघुपतराव
कारकुन होता तो बा
पुहोळकरयासमि
(२४) कोन कारभार करित
आहेत्यास्त बोलणे.
तसखाराम घाटके
मल्लारराव होळकर १
समंधेल्यास प भाह्या
खंतेरा कुबुलकेले
मारावलेवरोज दंगा
करितात गंगोबा ती
...था नानाहु आहे
त्यास हिवाण गिरि
यांवि घ्मण तात त्यास
(२८) काशिबा होळकर अन
कुळनाहित व खेडाब-
हुतआहे
१ श्रीमंतानि स्वबतगण
पुले व अणखिती न अ
साम्मि मदंयारिबेश्या
शातल्या नानानिला
वर निमित्य नानानिस
बतगारदफितविन
होते हे ठेविले मे रं तुला १
(२६) चिशिपत अथवासिदे
काहिबोलत नाहित
१ दैववशात सिंदे गेले नं
तर नाना अपल्या मनोग
तसिधिसने हणारया
तसंशय नाहि यांश्या
(२०) त जाउन कारभार कर
णे नाहि त्यास कळ्ले

फासकमार ४५ आहे
त कोतवाळ आचा धारा
पासून मध्ये वारणावा
खालिवर आहे
१ आजि बुधवारि प्रहर
दिवस प्रात: काळ समि
सचेलन रायासिदे ना
नाचे परास जाणे चेक
राराकर ना आले होते
एकनास होते पुढे मु
क्रिल मध्य स्नायधुळो
जि उभयतां प्रात: का
ळि आले म तरासिंदे
आलेश्रीमंतासि उभ
आमिचुन मा घारगेलेशि
पेस मोतीसिक ट घोडानामा
निंदिला
१ श्रीमंतोचाउ पोयेक्षो
दिवशि कोकडचा वागेन
त्यारिस मा गमेको पि
मुछुदेआत नाहित लहि
काणास बोलतिल ना
हित अम्हि आलेने
र दोनवेळ स्वारि...
लिरच यासखीने ...
बिंदराव का छे पा...
गेविमाजि अपारे अ
बाग
१ पागाव हलियासंदा
तावे रिणि सथा करा
हि ज्याकडे घंदे आहेत
सारिण वाळबावे दा
सहहजारा चीपन अ
ले योचाव दोबस्त न
नाकरितनाहित
१ वाडे बाबाहेर दोन ह
जार पलटणे व तोपा
स्कमार ८ आहेत
इदु यारस पागेस
पाहिले लोक कोठे
नेदसरे ... ठेव
ले सिंदे कडिल

(3) २

पुरवणी

१ बाबाजिपंत मे[illegible] भेट जाले
येवाउणे भाउ[illegible] मला बक्षा
स्कार काळे याशि [illegible]मिन
होणे विशि [illegible]यिले सर्व
स्वमला बुअ[illegible] आणि[illegible]
पये भागनात हे काय मज
कडे गुतानाहि ऐसे ह्मण[illegible]
अशा सया[illegible]वपा
तयेणे मला माहित गि
रि आहे बोलणे ह्मर[illegible]स
गाठ पडादेत नाहि याला
व[illegible] करावि रोसने
हुलो[illegible] करावे ऐसे अ
सले स शंकर जोशि
(3A) व मामा मास दोन पत्रे
पाठवावि त्यात मजे
नाव असावे ह्मणजे
उद्याग करणे काय तो
उतरलिहिवे

१ बवाजिपंत नात्यास पत्र
दिले त्याचे ह्मणे नबाब
जिपंतास करावि[illegible] सपेउ
न जला अपले ऐकावे
याचा नाहि तुम[illegible]वाब
जिपंत ह्मणोन रुपये दि
ले त्यापेक्षा रुपये [illegible]
वणि तुह्मि अपलि करुन
घेतलि ताथि हि करुन अ
विते न पडे त्यापेक्षा तुह्मि
त्यास करवि रास पाठउ
न घ्यावा ऐसे बोलिलो
त्याचे ह्मणे अपसे एकत
नाहि ते[illegible] तुह्मि पा
[illegible] असामि पाठउन घे
उनजाणे येथे कोणि न
को ह्मणत नाहि ऐसे आ
हे तेथे घेउन जावयाचे अ
सले स मामास पत्र घ्या
वे त्याविलास्त घडणार
नाहि ये विशि मशारनि
[illegible] पत्रे दिले आहे स
परुन केले उतरलिहा
वे त्या अन्वये करावयास
येयील कळम

१ राजश्रि माधवराव नारेया
सि भेट जाहालि त्यापि बेवा
जिपंत याज समागमे थो
डा अपणास पाठविला आ
हे बाळाजिपंत मामा येथे
आहेत मशारनिलेचे बो
लणे दोन च्यार पत्रे पाठवि
लि त्यात स्वार पाठउन देणे
ह्मणोन लिहले नतपरतु व
दोवस्ताचा मजकुर लिहि
त नाहि त्याचा मनोगत
ने हमि असावे निसेप देउ
नये येक दोन गाव याचे
त्याचे उतार पाठवावे बहु
ग्रहस्त आपण आहे जो ह
ले से [illegible] करुन कार्य
करुन घ्यावे

१ पाठण करयास पत्र दिले
दागिने वियाद पाठउन
देणे दागिने देविले ह्मणो
न बोलिले याद अपले
दागिने वि पाठवि

(3B) १ संख[illegible]मबाबायास प
त्र दिले उदई के तुह्मी
व अह्मि बोलो ऐसे
बोलि त्यास अ[illegible]
स जाहले रोजगाने
परंतु बोलावया गाठ
पडत नाहि उतार मो
ठा आहे

(3C) १ येथुन जिनस न्याहाव
याचा असले स रुपये वि
सो य सागार बरे दिक
रुन पाठविता था व आ
चे अगराखे विटवार
पडता न याद करुन पा
(3D) ठवावि बरान पुरतिवरे

१ गोट व वाह्मास समार
वथो त्र जोडे ह्मणे प्रा
पेउन देतो या प्रो राज
श्री मोरोपंत अवायाणि
सागितले आहे जोडे
घेतले आहेत मागाहुन
मुदा मगाउन बरवो रा
जि पाठवि[illegible]

(52)

१ हातिवउं टे विकावया
सिमिळणातपरंतुउठहो
नशेरूपयेचादकोइमाह
गपडतात

१ आलियेथेयावयास्त्रे पूर्व
थकूळलेआहे आलियाव
याचे कारणकायहासंश
यकोणितपश्चर्याकेरु
नागलेसइंद्राचे चिताल
उत्पलेपदाविशिनाना
प्रकारेलिहिलिल्या
त्यासरूनालिहिलि
हे चितावरनघोवेअप
(5A) पालिहितिलस्याअन
येकरिनलटकाकारभा
रकरावयाचानाहि

१ तुर्तमाहाराजउद्योगकरि
तआहेतहेउत्तमदिसते
येथीलप्रकाराबहुताचि
संगतआहेहेनिरउलेवि
रिजतिकुडेकोणिपाव
चेनाहिऐसेअसोनको
णिरचानाजाहलेसभ
यप्रदर्शनमात्रत्याचा
(5B) हातुनकायहोणेआहे
तावेविणिनानावेलक्ष
तिकुडेनानाचोथेनिश्री
मताचेउद्रतिकडेअसे
परस्परसंशयआहेत
परराज्यातकलहउप
नजाहलाहाएजेस्व
राज्यसाधनहोतेवि
रभोग्यावस्कंधरासथा
मसाल तिनेकरणेत्या
(5C) प्रसंगनाहिपरंतुफो
जविशिष्टधरलिपाहि
जेमणजेपुडेस्वराज्य
हलेसहिसाधनहोइ
लेगितकेअसोयाल
णालेलबोलणेपरठ
रेलमसलतीनेकागद
पत्रिगेतुनयावेऐसेसं
गोषेफडुनघडतनाहि
तोहिउद्योगवउफडुन
(5D) होतसेआहेज्याचेस

१ अपलेहजाररूपयेवि
शिभियेतेसमायराज
श्रिहिमतबाहदरयास
विचारिलेदेशितोक्षणो
नबोलिलेआहेतअप
णविचारोनउगवणि
करुनघ्यावियेथिशि
अनमाननकरावा

१ तिनवर्षेमाहराजानि
आशिर्वादिदेउआहाले
परंतुमेमणकेचापैसा
येकूपावलानाहिचिनं
तिकरुनबंदोबस्तकरु
नध्यावादेणेकरानि
बहुतानिकउलाविले
आहेमाहाराजानिकृ
पानकेलीस्वतराहत
नाहिमजविशिकिम
पिअपएलक्षसनक
रामाहाराजाचाराज्या
विअभिवृध्दिव्हावि
अणिपदरचेशोयकास्य
काहितजिगनव्हावे
ऐसेअसलेसउपाय
कायविचारुनघ्यावे
सेवकाचेकल्याणनक
रावेऐसामनोदयदृष्टि
सपडलेसलिहुनपाठ
वावेलणजेतदन
इश्वराचेअराधनक
नसर्वथोरापासूनल
हानासबुधिदेणार
इश्वरआहेपरंतुसर
निशेवानकरावेहाम
नोदयआहे

१ अलेनंतरसर्ववकिला
चाप्रेटिजाहल्यात्याणि
विचारलेसअपलिका
मेबाबाजिपंतबसवार
मबाबाकोडिलकामया
त्यावभाउनिपाठविले
सारलेससंशयजाई
नातेव्हागोविंदरावबापु
काळेकडेनिंबाळकर

(5) ३

सेल्लगअसाविलेतेशिसाध
नहिकरुनघेतिलपरंतुप
रभारस्वहस्ताललागि
त्याजेजमतुमअपल्ले
ऱ्यारकिल्लेचेसाधनयेउ
वेऱ्यारूपयेतुनिमिळ
ताययावरद्दष्टिदिल्हेस
१ पुडेयोगकायहोताको
रभारराज्यायालिहुनये
परंतुयेविलप्रसंगपा
हुनालिहिलेयावअप
लेमार्जिसआलेसवि
नातिकरावि

यावापरगणागाहण
आहेत्याचेबोलणेकरि
ताओकेोऐसेसागितले
आहेकळावे

१ सीदेनानाचेघरासअवे
बोलणेशेषाचिपंतनबा
बाचावकिलयाचिविद्दि
सोळालक्षाचियाविआ
तिपोषमासजाहलेन
तरजावगावासजोवेन
घेनउलक्षद्यावेलग्न
तेथेकरावेऐसेठरलेआ
हेघडलतेखरे

(5A)

१ चिमाजिअपायाचेल
ग्नमाघमासिहोणार

१ बाळाजिरामतात्याम
गळयारिसिदेचेलख
रासअवे

१ सखारामबायाचेरहि
भृगुवारिपंचमिसआ
लिकन्येचाविवाहमा
घमासिकरावजा हेल्स
साहित्यहोतआहे

१ घोडेपाचसेपर्यंतयेि
[illegible]आ
हेतकिमनबरिपडत
पुटाधारिरासऽतिन
(5B) हजारऱ्यारपाचहजा
रयेणेप्रमाणेपडतात
[illegible]करावरूपये
चिसोयकरुनपाठावे
लेचवकशिनदाहा
जणामिळउपरिक्षेने
घेगतेथपमाचित्याचे
क्षाचागतिकिमतप
तेबावाजिपाटणक
रयाणेमेकपुटावसि
देकडेरास८०ऐसेब
(5C) हतेकचेतआहेतराज
श्रिहिमतवाहदरबा
पुसहिसागावे

१ कोणताहिजिनसउ
तमआहे[illegible]
वउदि[illegible]हिजे

१ अमचेरूपयेचिमा
बाबाजिपंतयासवि
चारिलेतोह्मणतो
अपाजिपंतयाज
पाशिदिल्हेतुम्ही
त्याजपाशिघेणे
अह्मावडेमागाव
याचेकारणनाहि

येणेप्रमाणेकळमेछतिसअक्षरशा
वासुनउत्तरद्यावेसनसमानतिसेन
पोषशुधयेकादसिगुरुवासरबद ३

(5D)

Mandal, Dhule and the Yashw

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com